

Ombudsmanden: Psykiatriske afdelinger bør få bedre overblik over tvang

---

2. juni 2015

Nogle psykiatriske afdelinger har ikke tilstrækkeligt overblik over, om der er mønstre i og årsager til den tvang, som de bruger over for deres patienter – f.eks. tvangsfiksering. Derfor kan det være svært at sætte systematisk ind på at mindske brugen af tvang.

Det konkluderer Folketingets Ombudsmand på baggrund af besøg på i alt 31 psykiatriske afsnit igennem 2014. Besøgene blev gennemført i samarbejde med Institut for Menneskerettigheder og DIGNITY – Dansk Institut Mod Tortur.

Med rapporten sender Folketingets Ombudsmand Jørgen Steen Sørensen en anbefaling til de psykiatriske afdelinger, som ikke har tilstrækkelige statistiske værktøjer. Ombudsmanden anbefaler, at de forbedrer deres statistiske overvågning af tvang og bruger overblikket til mere systematisk at arbejde mod at nedbringe tvangen mest muligt.

”Nogle psykiatriske afdelinger har ganske enkelt ikke tilstrækkelige statistiske oplysninger om deres egen brug af tvang. Og hvis man ikke kan gå ind og studere mønstre og årsager, er det ikke let at nedbringe f.eks. tvangsfikseringer af patienter,” siger Jørgen Steen Sørensen. Han peger samtidig på, at andre afdelinger fremstår som eksempler på, hvor effektivt statistik kan bruges.

I ombudsmandens såkaldte temarapport fremgår det således bl.a., at én afdeling kan samkøre data om tvang med data om f.eks. sygefravær, medicinering og aggressionsmålinger på patienterne. En anden afdeling har statistik, der viser tidspunkter på dagen eller ugen, hvor fikseringer forekommer mest hyppigt, og om der er en sammenhæng med personale, der har mere eller mindre erfaring.

Manglende eftersamtaler

Antallet af personer, der bliver tvangsfikseret med bælte, har været stigende fra 2010 til 2012 trods ambitioner om det modsatte. Bl.a. på den baggrund valgte ombudsmanden at fokusere på tvangsfiksering i psykiatrien under sine

NYHED

tilsynsbesøg i 2014. Udover at anbefale en styrkelse af statistik som redskab til at overvåge og forebygge tvang peger ombudsmandens temarapport også på andre problemer i forbindelse med f.eks. tvangsfiksering.

En tvangsfikseret patient har ifølge psykiatriloven krav på, at der med faste mellemrum foretages en fornyet lægelig vurdering af tvangsfikseringen for at sikre, at patienten kun er fikseret så længe som nødvendigt. Der skal foretages en ny lægevurdering mindst fire gange i døgnet, som skal være jævnt fordelt (fra den 1. juni 2015 tre gange i døgnet). Men det sker ikke altid, viser ombudsmandens tilsynsbesøg. F.eks. viste en tvangsprotokol fra en psykiatrisk afdeling på Sjælland, at en bæltefikseret patient blev lægeligt vurderet den 25. september 2013 kl. 10:10, og at den næste lægelige vurdering først blev foretaget et døgn senere, den 26. september 2013 kl. 10:00.

Efter ophør af enhver tvangsforanstaltning skal patienten snarest tilbydes en eller flere samtaler om, hvad der førte til tvangsansværelsen. Formålet er især at undgå, at det igen bliver nødvendigt at bruge tvang. I en række tilfælde blev eftersamtaler ikke gennemført.

Ombudsmanden har sendt temarapporten om psykiatrien til Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse og vil drøfte bl.a. forskellene i afdelingernes mulighed for statistisk at overvåge anvendelsen af tvang med ministeriet.

Se temarapport om psykiatrien.

Læs om ombudsmandens arbejde med temaer her, hvor temarapporter på andre områder også kan læses:

- Tema om forebyggelse af vold og trusler mellem brugerne indbyrdes
- Tema om misbrugsbehandling
- Tema om forebyggelse af selvmord og selvmordsforsøg.

For flere kommentarer kontakt:

Folketingets Ombudsmand, Jørgen Steen Sørensen, telefon 20 33 97 52.

Afdelingschef Morten Engberg, telefon 33 13 25 12.

FAKTA

TVANG I PSYKIATRIEN

NYHED

- En patient, der er indlagt på psykiatrisk afdeling, kan blive tvangsfikseret efter psykiatriloven. Tvangsfiksering må kun anvendes, hvis det er nødvendigt for at afværge,
  - at patienten udsætter sig selv eller andre for nærliggende fare for at lide skade på legeme eller helbred,
  - at patienten forfølger eller på anden lignende måde groft forulemper medpatienter, eller
  - at patienten øver hærværk af ikke ubetydeligt omfang.

Desuden kan en patient, der af tryghedsgrunde selv anmoder om at blive fikseret, fikseres, hvis en læge samtykker.

- Den psykiatriske afdeling må anvende bælte, hånd- og fodremme og handsker til at tvangsfiksere en patient.
- Alle psykiatriske afdelinger skal have en tvangsprotokol. Personalet på afdelingen skal skrive brug af tvangsfiksering ind i protokollen. Der er regler om, hvilke oplysninger personalet skal skrive ind i protokollen.
- At en tvangsfiksering er særdeles indgribende, understreges af, at Østre Landsret i en dom i 2014 fastslog, at en uberettiget tvangsfiksering på et retspsykiatrisk afsnit måtte anses for at medføre en så intens fysisk og psykisk lidelse, at fikseringen var i strid med artikel 3 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

OMBUDSMANDENS ANBEFALINGER OM PSYKIATRIEN

Ombudsmanden anbefaler generelt, at psykiatriske afdelinger løbende udarbejder og aktivt anvender statistik over tvang på afsnitsniveau.

Under tilsynsbesøg i 2014 har ombudsmandens besøgshold bl.a. anbefalet

- At en afdeling førte statistik over anvendt tvang, herunder på afsnitsniveau med tidspunkter, så det var muligt at analysere eventuelle mønstre i den anvendte tvang.
- At en afdeling arbejdede videre med at få adgang til data om brug af tvang, så ledelsen kunne lave analyser for at finde mulige mønstre med henblik på bedre at kunne forebygge anvendelsen af tvang.
- At ledelsen i overensstemmelse med sine tilkendegivelser iværksatte tiltag for at sikre, at gældende regler for udfyldelse af tvangsprotokollen blev overholdt.

NYHED

- At ledelsen fulgte op på og havde fokus på disciplin omkring udfyldelsen af tvangsprotokollen.
- At ledelsen ved en forestående revision af husordnerne var opmærksom på ikke at angive restriktioner, som ikke havde fornøden hjemmel.
- At afdelingerne sørgede for i husordenen at angive konsekvenserne af, at husordenen ikke blev overholdt.

OMBUDSMANDENS TILSYNSBESØG

Folketingets Ombudsmand foretager regelmæssige tilsynsbesøg bl.a. på steder, hvor mennesker er eller kan blive berøvet deres frihed. Tilsynsbesøgene sker dels som led i ombudsmandens almindelige tilsynsvirksomhed efter § 18 i ombudsmandsloven, dels i henhold til den valgfri protokol til FN-konventionen mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf.

Ombudsmandens arbejde efter protokollen udføres i samarbejde med Institut for Menneskerettigheder og DIGNITY - Dansk Institut Mod Tortur. DIGNITY og Institut for Menneskerettigheder bidrager i samarbejdet med særlig lægelig og menneskeretlig ekspertise.